

Handläggare
Marita Johansson
Telefon: 08-508 35 562

Till
Arbetsmarknadsnämnden
den 22 september 2020

Ärende 4

Yttrande över remiss av "Motion om att hänvisa till det kommunala självbestämmandet vid mottagandet av nyanlända anvisade av regeringen"

Remiss från kommunstyrelsen, dnr 2020/664

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.

Karina Uddén
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson-Bech
utvecklingschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Motion om att hänvisa till det kommunala självbestämmandet vid mottagandet av nyanlända anvisade av regeringen* (KS 2020/664), av Peter Wallmark (SD) och Martin Westmont (SD), till arbetsmarknadsnämnden för yttrande. Motionärerna vill att Stockholms stad hänskjuter till regeringen att staden inte har ekonomiska eller sociala resurser för att ta emot fler individer som anvisats till kommunen med stöd av bosättningslagen. I motionen föreslås att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad hänvisar till det kommunala självstyret för att inte tvingas ta emot fler nyanlända i rådande situation.

Arbetsmarknadsförvaltningens bedömning är att en prövning i enlighet med motionärernas önskemål relativt nyligen har gjorts. När den nu gällande bosättningslagen togs fram belystes frågan. Utredningen kom fram till att förslaget innebar en inskränkning av den kommunala självstyrelsen men att det allmänna intresset att förbättra förutsättningarna för nyanlända vägde över och att den

skyldighet som lagen föreskriver för kommunerna ändå bedöms som godtagbar vid beaktande av proportionalitetsprincipen. Lagrådet hade inget att erinra mot förslaget.

Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer att ett samordnat mottagande som beskrivs i utredningen *Utredning om Etableringscentrum i Stockholm 2019 (Dnr: AMN 2020-0165-1.3)* är en mer framkomlig väg för ett effektivt och ordnat mottagande som ger den enskilde bättre förutsättningar att uppnå egen försörjning och därmed också minskade kostnader för staden i form av ekonomiskt bistånd.

Bakgrund

Den kommunala självstyrelsen

De grundläggande bestämmelserna om den kommunala självstyrelsen finns i regeringsformen¹. Vid dess tillkomst betecknades den kommunala självstyrelsen som en av grundstenarna för den svenska demokratin². Regeringsformen innehåller flera bestämmelser om kommunernas och landstingens ställning i det svenska samhällssystemet. Någon definition av begreppet kommunal självstyrelse finns inte i grundlagstexten. Enligt grundlagspropositionen ger begreppet uttryck åt principen om en självständig och inom vissa ramar fri bestämmanderätt för kommunerna³.

Proportionalitetsprincipen⁴ innebär att en inskränkning i den kommunala självstyrelsen inte bör gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Vid proportionalitetsbedömningen ska dels en analys göras av de konsekvenser förslaget får för den kommunala självstyrelsen, dels ska en avvägning göras mellan de kommunala självstyrelseintressena och de nationella intressena som den föreslagna lagstiftningen ska tillgodose.

Kommunallagen⁵ slår fast att kommunerna och landstingen på den kommunala självstyrelsens grund sköter de angelägenheter som anges i kommunallagen eller i särskilda föreskrifter. I förarbetena till kommunallagen uttalades det att bestämmelsen om självstyrelse i grunden handlar om en princip för relationen mellan staten och den kommunala nivån och att denna princip skall gälla för all

---

¹ 1 kap. 1 och 7 §§ regeringsformen

² Bet. 1973:KU26 s. 39

³ Prop. 1973:90 s. 190

⁴ 14 kap. 3 § regeringsformen

⁵ Kommunallag (1991:900) 1 kap. 1 §

kommunal verksamhet, dvs. både för den verksamhet som anges i kommunallagen och för den som följer av särskilda bestämmelser⁶. Vidare betonades det att den kommunala självstyrelsen aldrig kan vara total. Graden av självstyrelse avgörs därmed ytterst av formerna för samverkan mellan staten och den kommunala sektorn.

Sverige ratificerade den Europeiska konventionen om kommunal självstyrelse 1989⁷. Konventionen fastlår vissa grundläggande principer för statens förhållande till kommunerna. Den ställer krav på lagstadgad kommunal självstyrelse, egen och tillräcklig kommunal finansiering samt rätt till konsultationer mellan stat och kommunsektor. Konventionen är folkrättsligt bindande men saknar sanktionssystem. I Sverige är den inte nationell lag utan motsvaras bland annat av regeringsformens skydd för den kommunala självstyrelsen och av regler i kommunallagen.

Bosättningslagen

Enligt tidigare ordning fick Arbetsförmedlingen och Migrationsverket anvisa vissa nyanlända invandrare plats för bosättning i en kommun⁸. Anvisningar fick endast göras till kommuner som hade träffat en överenskommelse om mottagande och som godtog anvisningen i det enskilda fallet. Många kommuner avböjde anvisningar för att det inte fanns tillgängliga bostäder i kommunen. För att kunna uppnå ett mottagande som motsvarade mottagningsbehovet ansåg regeringen att en kommun bör kunna anvisas att ta emot nyanlända oavsett om kommunen har träffat en överenskommelse om mottagande för bosättning av nyanlända eller inte. En sådan ordning krävde reglering i lag.

Den så kallade bosättningslagen⁹ trädde ikraft den 1 mars 2016. Lagen innebär att alla kommuner är skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända för bosättning. Anvisningar till kommunerna omfattar i första hand nyanlända som är registrerade och vistas vid Migrationsverkets anläggningsboenden och s.k. kvotflyktingar. Anhöriga och nyanlända som bosatt sig på egen hand omfattas av lagen men ingår inte i den prioriterade gruppen.

Frågan om en eventuell inskränkning av det kommunala självstyret har beaktats och belysts när bosättningslagen togs fram¹⁰. I utredningen kom man fram till att förslaget innebar en inskränkning

---

⁶ Prop. 1990/91:117 s. 23

⁷ Prop. 1988/89:119

⁸ Förordningen (2010:408) om mottagande för bosättning av vissa nyanlända invandrare

⁹ Lag (2016:38) om mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning

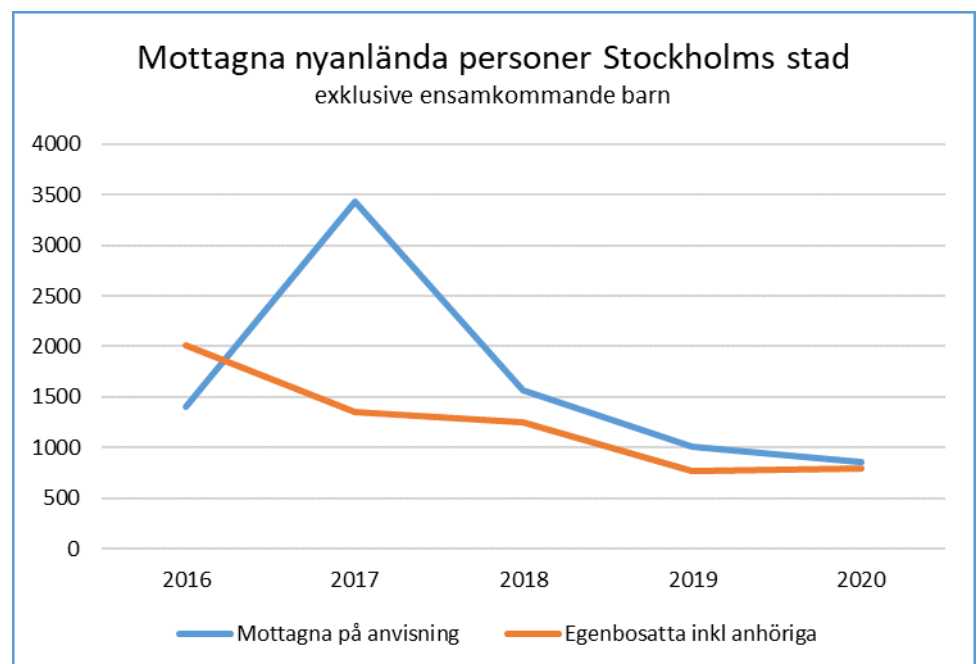
¹⁰ Prop 2015/16:54 s 27 ff samt s 46 f.

av den kommunala självstyrelsen men att det allmänna intresset att förbättra förutsättningarna för nyanlända vägde över och att den skyldighet som lagen föreskriver för kommunerna ändå bedöms som godtagbar vid beaktande av proportionalitetsprincipen. Lagrådet som också yttrat sig hade inget att erinra mot lagförslaget.

Anvisningar till kommuner

Närmare bestämmelser om anvisningar till kommunerna regleras i förordningar¹¹. Fördelningen av anvisningar sker stegvis. Migrationsverket beräknar hur många nyanlända som totalt behöver tas emot i kommunerna det kommande kalenderåret. Antalet personer som behöver anvisas och fördelningen på län (länstal) beslutas av regeringen. Utifrån länstalen fattar Länsstyrelsen beslut om kommunal. Kommunanvisningar av ensamkommande barn fördelas enligt en annan framtagen modell.

Fördelningen av anvisningar mellan kommuner ska ta hänsyn till kommunens arbetsmarknadsförutsättningar, befolkningsstorlek, sammantagna mottagande av nyanlända (inkl. nyanlända som bosatt sig på egen hand) och ensamkommande barn samt omfattningen av asylsökande som vistas i kommunen. Beslut om anvisning kan inte överklagas av kommunen eller den enskilde. Person som tackar nej till att bosätta sig i en anvisad kommun har inte rätt att bo kvar på Migrationsverkets anläggningsboende.

Källa Migrationsverket. Angivet antal nyanlända för 2020 är en prognos.

Migrationsverkets prognos juli 2020

I juli 2020 sänkte Migrationsverket prognosen för antalet kommunmottagna 2020-2023. Orsaken är bland annat ett prognosticerat lägre antal asylsökande 2020-21, vilket i förlängningen får effekter på kommunmottagandet, samt ett lägre prognosticerat antal inresta anhöriga.

I april beslutade Migrationsverket att skjuta upp överföringen av kvotflyktingar till Sverige tills vidare, på grund av coronavirusets spridning i världen och i Sverige. Under augusti togs beslutet att gradvis återuppta överföringarna. Inledningsvis handlar det om ett mycket begränsat antal personer.

Kartläggning av kommunernas mottagandeverksamhet

Staten ersätter kommunerna för vissa kostnader för mottagandet med ett schablonbelopp, vilket innebär att varje kommun har frihet att bestämma hur medlen används. Statskontoret har fått i uppdrag av regeringen att kartlägga hur kommunernas verksamhet för mottagandet av nyanlända är organiserad. I uppdraget ingår att kartlägga:

- hur kommunernas mottagandeverksamhet är organiserad och om den sker i samverkan med andra kommuner eller aktörer
- hur ansvaret för mottagandet är fördelat inom kommunerna
- vilka särskilda insatser kommunerna finansierar med schablonersättningen
- hur verksamheter och insatser på området följs upp
- hur den statliga ersättningen generellt hanteras och hur schablonersättningen fördelas på olika verksamheter inom kommunerna.

Statskontoret ska redovisa uppdraget till regeringen senast den 1 april 2021.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Motion om att hänvisa till det kommunala självbestämmandet vid mottagandet av nyanlända anvisade av regeringen* av Peter Wallmark (SD) och Martin Westmont (SD), till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

I motionen skriver motionärerna att mottagandet av nyanlända till Stockholms stad inte har stått i proportion till vad kommunen mäktar med att ta hand om. Det är en akut bostadsbrist och välfärden är ansträngd. Med den bakgrunden vill motionärerna att Stockholms stad hänskjuter till regeringen att staden inte har

ekonomiska eller sociala resurser för att ta emot fler individer som anvisats till kommunen med stöd av bosättningslagen.

Motionärerna menar att storleken på invandringen är en följd av riksdagens beslut men att det är Sveriges kommuner som i många avseenden har fått axla den tyngsta bördan när det gäller konsekvenserna av den förda politiken. Som exempel nämns stora kostnader för försörjningsstöd och en ökande bostadsbrist. Enligt motionärerna har lokala politiker och tjänstemän en mycket större insikt i verksamheten än den som finns på statlig nivå och anser att Stockholms stad ska bestämma volymerna på mottagandet av nyanlända med stöd av lagen för det kommunala självbestämmandet. Bosättningslagen går emot det kommunala självstyret. Kommunerna ska sköta lokala angelägenheter av allmänt intresse med det kommunala självstyret som grund. Det kommunala självstyret är en av grundstenarna i grundlagen och bör värnas, inte urholkas.

Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige beslutar att Stockholms stad hänvisar till det kommunala självstyret för att inte tvingas ta emot fler nyanlända i rådande situation.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben vid arbetsmarknadsförvaltningens.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Arbetsmarknadsförvaltningens bedömning är att en prövning i enlighet med motionärernas önskemål relativt nyligen har gjorts. När den nu gällande bosättningslagen togs fram belystes frågan. Utredningen kom fram till att förslaget innebar en inskränkning av den kommunala självstyrelsen, men att det allmänna intresset att förbättra förutsättningarna för nyanlända vägde över och att den skyldighet som lagen föreskriver för kommunerna ändå bedöms som godtagbar vid beaktande av proportionalitetsprincipen. Lagrådet hade inget att erinra mot förslaget.

Stockholmsregionen har under normala omständigheter bättre arbetsmarknad än många andra delar av Sverige. Arbetsmarknadsförvaltningen bedömer därför att motionärernas förslag kan leda till att fler nyanlända istället väljer att egenbosätta sig i staden. För den målgruppen saknas idag ett ordnat strukturerat mottagande. Det är också vanligt att egenbosatta tvingas välja osäkra och många gånger trångbodda boendeförhållanden. Sämre

boendeförhållanden gynnar inte förutsättningarna för en god etablering och kan på sikt leda till längre etableringstid och därmed ökade kostnader för staden i form av ekonomiskt bistånd.

Arbetsmarknadsförvaltningen i samverkan med Arbetsförmedlingen och stadens berörda nämnder genomförde förra året utredningen ”*Utredning om Etableringscentrum i Stockholm 2019*” - AMN 2020-0165-1.3, syftet var att öka nyanländas möjligheter till snabb förankring i arbets- och samhällslivet. Ett fördjupat arbete har pågått under 2020. Den samlade bedömningen från utredningen är att det finns en stor samsyn kring behovet av större samordning av arbetet med nyanlända samt att få bättre effektivitet i det rekryterande arbetet mot studier och jobb.

Arbetsmarknadsförvaltningens bedömning är att ett ordnat sammanhängande mottagande är en mer framkomlig och effektiv väg som ger den enskilde bättre förutsättningar att uppnå egen försörjning genom arbete eller studier. Det innebär att behov av försörjningsstöd minskar och att egen försörjning ökar möjligheten att få en egen bostad på den gängse bostadsmarknaden.

Att snabbt få fotfäste på arbetsmarknaden är en av de främsta framgångsfaktorerna för en framgångsrik etablering och ligger i linje med stadens vision för framtidens Stockholm. Det arbetet sker bäst med ett organiserat mottagande som plattform.

Bilaga

1. Motion om att hänvisa till det kommunala självbestämmandet vid mottagande av nyanlända anvisade av regeringen.